Z085D966E19

GEMEENTE ZEVENAAR

Commissievoorstel

onderwerp	Gespreksnota rol- en positiebepaling bij de warmtetransitie
zaaknummer	Z/23/448281
documentnummer	INT/24/1209942
portefeuillehouder	B. Kagei
portefeuille	Energietransitie

Geachte leden van de commissie Ruimte,

In het Nationaal Klimaatakkoord staat de opgave benoemd om in 2050 8 miljoen woningen en gebouwen aardgasvrij te maken (met als tussendoel om in 2030 1,5 miljoen woningen aardgasvrij te maken). En dat de gemeenten de regie hebben bij deze warmtetransitie. Hoe deze rol er precies uitziet is niet vastgelegd. Wel is duidelijk dat gemeenten een Transitievisie warmte vastgesteld moeten hebben.

De huidige Transitievisie warmte van de gemeente (door de gemeenteraad vastgesteld op 27.11.2019) richt zich op woningen, maatschappelijke instellingen en bedrijven die binnen woonwijken liggen. Deze Transitievisie warmte wordt geactualiseerd. De actualisatie van de Transitievisie warmte gaat o.a. in op specifieke maatregelen die bijdragen aan de verduurzaming van de gebouwde omgeving (zoals de 'no-regret'-maatregel isoleren). De kansrijke en kansarme alternatieven voor aardgas per (cluster van) dorp(en) binnen de gemeente komen dan ook aan bod. De voorliggende gespreksnota gaat niet in op wat de beste alternatieven voor aardgas zijn; maar op wat de rol en de positie van de gemeente kan zijn bij de warmtetransitie.

We constateren dat de warmtetransitie een omvangrijke en complexe opgave is en dat het college samen met de raad richting wil bepalen. Het college wil aan de hand van de gespreksnota 'rol- en positiebepaling bij de warmtetransitie' in gesprek met de commissie Ruimte om input te krijgen voor een verdere uitwerking van de rol.

Voor verdere toelichting verwijzen wij naar de bijgevoegde gespreksnota rol- en positiebepaling bij de warmtetransitie.

Wij kijken uit naar een vruchtbare discussie met uw commissie over dit onderwerp.

Burgemeester en wethouders van Zevenaar,

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Gespreksnota rol- en positiebepaling bij warmtetransitie

Inleiding

Het Klimaatakkoord heeft als doel de uitstoot van CO_2 te verminderen tot op termijn CO_2 neutraal te zijn. Hiervoor is en duurzame opwek van (hernieuwbare) energie nodig (de energietransitie); maar ook de overgang van aardgas naar duurzame alternatieven voor koken, het verwarmen van woningen en van kraanwater (de warmtetransitie). Daarnaast speelt ook het stoppen van de aardgaswinning in Groningen een rol bij de noodzaak van het zoeken naar duurzame alternatieven voor aardgas.

In figuur 1 is een tijdslijn weergegeven, met daarin:

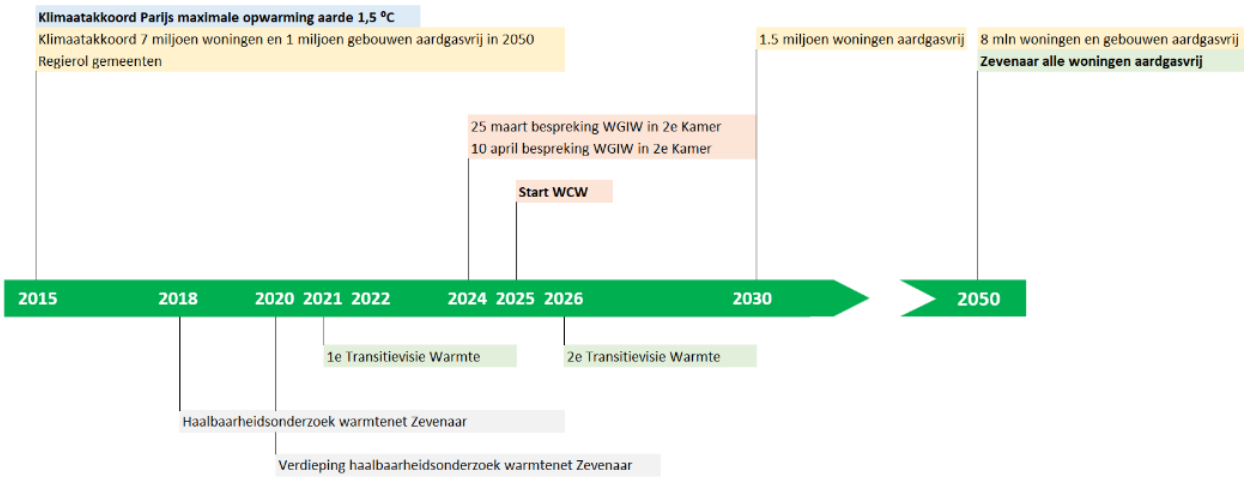
- *Het Klimaatakkoord van Parijs*
  Daarin hebben 195 landen, inclusief Nederland, afgesproken om in 2050 de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, en zo mogelijk 1,5 graden Celsius.

- *Het Nationaal Klimaatakkoord*
  Met de opgave om in 2050 8 miljoen woningen en gebouwen aardgasvrij te maken (met een tussen doel om 1,5 miljoen woningen in 2030 aardgasvrij te maken). En verder volgt uit het klimaatakkoord dat de gemeenten de regie hebben bij de warmtetransitie. Hoe deze rol er precies uitziet is niet vastgelegd. Wel is duidelijk dat gemeenten een *Transitievisie warmte* moeten hebben vastgesteld.

- *(Aanstaande) nieuwe wet- en regelgeving*
  Om de gemeenten te helpen bij de warmtetransitie heeft het Rijk nieuwe wet- en regelgeving in voorbereiding, de *Wet collectieve warmte* (Wcw) en de *Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie* (Wgiw).
  - De Wcw is er op gericht om de warmtetransitie in met name de gebouwde omgeving te bevorderen en tegelijkertijd de publieke belangen van duurzaamheid, leveringszekerheid en betaalbaarheid beter te borgen;
  - De Wgiw is erop gericht om gemeenten de bevoegdheden te geven die nodig zijn om regie te voeren in de wijk- of gebiedsgerichte aanpak van de warmtetransitie.

  Zie voor meer informatie over (de status van) de Wcw en Wgiw ook het hoofdstuk "Algemene uitleg termen" (p. 5-6).

- *Transitievisie warmte*
  De Transitievisie warmte volgt uit het Klimaatakkoord op grond waarvan gemeenten een stapsgewijze aanpak bepalen gericht op een aardgasvrije gebouwde omgeving. Op 27 november 2019 is de *Warmtetransitie visie gemeente Zevenaar* vastgesteld. Mede vanwege de nieuwe ontwikkelingen vanuit het Rijk wordt deze visie geactualiseerd en zal input zijn voor het *warmteprogramma* (als onderdeel van de Omgevingswet/visie). Naast het blijven inzetten op isoleren, wordt bij de actualisatie van de Transitievisie warmte per wijk of dorp aangeven wat het beste alternatief voor aardgas is. De gevraagde input over rol- en positiebepaling wordt ook bij de actualisatie van de Transitievisie warmte meegenomen. Vooralsnog is de planning voor de besluitvorming over de Transitievisie warmte voorzien in Q4 2024/Q1 2025.

figuur 1 tijdlijn

Proces tot nu toe

- Informatieve raadsvergadering van 6 september 2023: hierin is een presentatie gegeven over de (landelijke) ontwikkelingen wet- en regelgeving bij warmtenetten en de mogelijkheden bij de invulling van de rol en positie die de gemeente heeft.
- Informatieve raadsvergadering van 3 april 2024: hierin is een presentatie gegeven over de ontwikkelingen (wet- en regelgeving) en de consequenties en zijn de raadsfracties om input gevraagd voor het vervolgtraject.

Vervolg

De Transitievisie warmte is het kader waarin de uitgangspunten worden vastgelegd. In deze visie worden kansrijke en kansarme alternatieven voor aardgas vastgelegd. Bij het bepalen van de alternatieven zijn de maatschappelijke kosten een belangrijk gegeven.

Verder lopen binnen de gemeente Zevenaar een aantal warmtenet initiatieven (Spijk, Angerlo en stad Zevenaar) die om een rol van de gemeente vragen.

De warmtetransitie is een omvangrijke en complexe opgave. Daarom wil het college samen met de raad richting bepalen voor zowel het stellen van de kaders (visie) en de uitwerking in onder andere de lopende initiatieven. Dit is de reden voor de onderstaande vragen aan de commissie Ruimte.

Wat vraagt het college aan de commissie Ruimte?

Het college vraagt aan de commissie om een gesprek te voeren over een tweetal onderwerpen. De uitkomsten van dit gesprek leveren (mogelijk) input voor de aanstaande geactualiseerde Transitievisie warmte. In deze gespreksnota wordt per onderwerp een uiteenzetting gedaan, met bijbehorende vragen, ter voorbereiding op de bijeenkomst van 12 juni 2024.

Onderwerp 1: centrale uitgangspunten bij aardgasvrij?
In Nederland moeten alle woningen in het jaar 2050 aardgasvrij zijn. Ook de gemeente Zevenaar wil in ieder geval in 2050 energieneutraal zijn. Hoe eerder, hoe beter. Een aardgasvrij Zevenaar is een onderdeel daarvan.

In de huidige Transitievisie warmte gemeente Zevenaar (zie hier) staan bij de uitvoering onderstaande uitgangspunten centraal:
- Samen, lokaal, transparant en duurzaam;
- Betaalbaar, haalbaar en betrouwbaarheid van de eindgebruiker staan voorop;
- Bewoners en overige gebruikers worden betrokken bij de plannen en uitvoering;
- Onzekerheden in de uitvoering accepteren we;
- Gebiedsgerichte benadering;
- Uitvoerbaar.

Vragen aan de leden van de commissie Ruimte:
a. Zijn er bestaande uitgangspunten die kunnen vervallen of aanpassing behoeven?
b. Zijn er nog *aanvullende uitgangspunten* die u belangrijk vindt bij de uitvoering om aardgas vrij te worden? Zo ja: Welke aanvullende uitgangspunten zijn dit, en waarom vindt u deze belangrijk?

Onderwerp 2: rol en positie gemeente Zevenaar
Binnen Zevenaar lopen in het kader van de warmtetransitie een aantal initiatieven (Spijk, Angerlo en stad Zevenaar). Deze initiatieven vragen om een rol die de gemeente in gaat vullen.
Bij meer dan 1.500 woonaansluitingen is de Wcw van toepassing en vraagt om een publiek meerderheidsbelang. Bij het realiseren van warmtenetten met minder dan 1.500 woonaansluitingen kan de GWIB nodig zijn. De GWIB vraagt ook om een rol van de gemeente.

Bovenstaande ontwikkelingen vragen om een rol en positie van de gemeente. In het vervolg worden twee mogelijke scenario's getoond wat betreft de rol en positie van de gemeente:

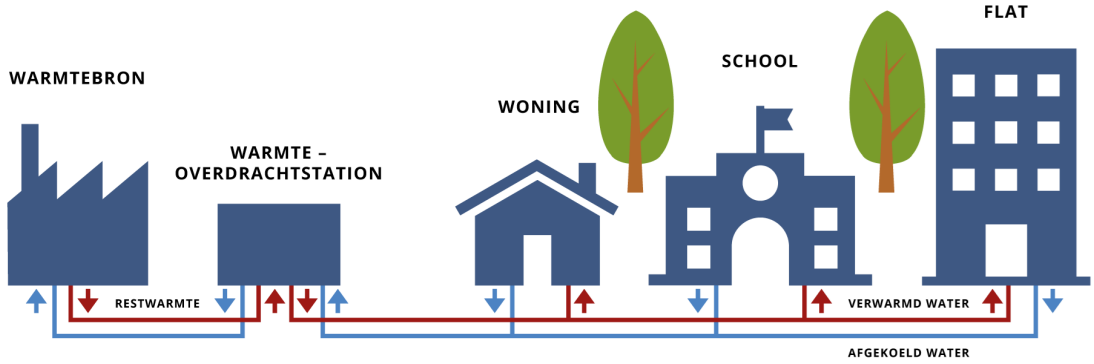
I. **Kader/ visie:**
Gemeente Zevenaar stelt algemene uitgangspunten op als een kader of visie. De algemene uitgangspunten staan centraal bij de uitvoering van de warmtetransitie. De afzonderlijke collectieve warmtesystemen (projecten) worden 'getoetst' aan het algemeen kader.

II. **Project specifieke/gerelateerde benadering**
Gemeente Zevenaar bepaalt per collectief warmtesysteem (project/gebied) haar rol en positie. Hierdoor kunnen per project andere belangen prevaleren.

Vragen aan de leden van de commissie Ruimte:
c. Welk scenario geniet uw voorkeur, en waarom?

Algemene uitleg termen

Wat is een warmtenet
Een warmtenet is een leidingnetwerk dat warmte naar huizen brengt vanaf een centrale bron. Door de leidingen stroomt water dat opgewarmd wordt via een of meerdere bronnen, zoals restwarmte van industrie. Voor meer informatie zie: https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/aardgasvrij-wonen/warmtenet-zonder-aardgas/ en over duurzaamheid: https://www.rvo.nl/nieuws/meer-woningen-en-gebouwen-op-warmtenetten-2022

Wet collectieve warmte (Wcw)
Naar aanleiding van de klimaatdoelstellingen is het streven om de gebouwen en woningen in Nederland in 2050 aardgasvrij te maken. Collectieve warmtesystemen gaan hier een grote rol in spelen en daarom wordt deze wet in het leven geroepen. De wet ligt momenteel bij de Raad van State en de planning is dat de wet medio 2025 aangenomen wordt.
De Wcw heeft de volgende doelen: a. vergroten van publieke sturing op (realisatie en exploitatie van) collectieve warmte, daar waar dat de gewenste verduurzamingsstrategie is voor de gebouwde omgeving; b. ontwikkelen van collectieve warmte die geen broeikasgassen meer uitstoot in 2050; c. aanscherping van de consumentenbescherming en betere borging van de leveringszekerheid van collectieve warmte; d. introductie van transparante en kosten gebaseerde tariefregulering voor de gebonden afnemers van collectieve warmte.

De belangrijkste punten uit deze wet zijn:

- Een publiek meerderheidsbelang: Dit betekent dat de aandelen voor minstens 50% + 1 in handen van publieke partijen moeten zijn. Deze publieke partijen zijn gemeenten, provinciale en landelijke overheden, maar kunnen ook bedrijven zijn in handen van de overheid. De overige aandelen mogen zowel in publieke als private handen zijn.
- Kostprijs +: Momenteel is de warmteprijs gekoppeld aan het gas, dus als de gasprijs stijgt, stijgt de warmteprijs ook (waar tijdens de energiecrisis 2022 veel ophef over was). Maar dit kan ook betekenen dat als de gasprijs heel laag is de inkomsten van het warmtenet dalen en een warmtenet financieel onrendabel kan zijn. Met kostprijs + wordt dit losgekoppeld en wordt de warmteprijs bepaald afhankelijk van de kosten van het warmtenet plus een vast rendement.
- Overgangsrecht: Een sterk bediscussieerd punt is het overgangsrecht. Dit gaat over de overgangsperiode waar private partijen met een meerderheidsbelang nog warmtenetten mogen aanleggen en uitbaten en voor hoeveel de private partijen uitgekocht kunnen worden als deze periode voorbij is.

Voor de inhoudelijke tekst van de Wcw zie: https://wetgevingskalender.overheid.nl/Regeling/WGK010356

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)
Dit voorstel biedt gemeenten de mogelijkheid om lokale regels te maken omtrent de warmtetransitie. De belangrijkste maatregel die de gemeenten geboden wordt, is om wijken van het aardgas af te sluiten. De gemeente moet dan met een voorkeurs alternatief komen, maar de inwoner kan ook zelf een alternatief kiezen. Aan dit eigen alternatief zijn wel voorwaarden aan verbonden.

Voor verdere informatie zie:
https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?cfg=wetsvoorsteldetails&qry=wetsvoorstel%3A36387

Status wet- en regelgeving
Let op: de oorspronkelijke teksten met betrekking tot de status van wet- en regelgeving zijn gewijzigd. De tekstgedeelten onder 'Wcw – huidige tekst' en 'Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)' verschaffen informatie over de huidige stand van zaken.

Wet collectieve warmte (Wcw)
WCW is op 19 juni 2024 officieel ingediend bij de Tweede Kamer. Op 2 juli is besloten om het verslag vast te stellen op 31 oktober 2024. Voor die tijd is er nog een technische briefing (5-9) en een rondetafelgesprek met publieke en private instellingen en consumenten (25-9). De behandeling is in de vaste commissie voor Klimaat en Groene Groei.

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)
De Wgiw is op 23 april 2024 vastgesteld in Tweede Kamer en voorgelegd ter besluitvorming aan de Eerste Kamer. Inmiddels is er op 25 juni 2024 verslag uitgebracht en is het wachten op de nota naar aanleiding van het verslag, welke opgesteld moet worden door de regering.

Voor: SP, GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, VVD, ChristenUnie, SGP en CDA.
Tegen: PVV, BBB, FVD en JA21.

Met deze stemverhouding lijkt er een meerderheid in de Eerste Kamer.